

Мамерханова Ж.М.<sup>1</sup>, \*Разбекова З.К.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> «ЖМ Bolashaq Академиясы»

<sup>2</sup> «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы  
«Қарағанды облысы бойынша кәсіби даму институты»

<sup>1,2</sup> Қазақстан, Қарағанды

<sup>1</sup> ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2859-5208>

\*E-mail: [razbekova\\_z@mail.ru](mailto:razbekova_z@mail.ru)

## БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДА «LESSON STUDY» ТӘСІЛІН ЕНГІЗУ МӘСЕЛЕСІ ТУРАЛЫ

### *Аңдатпа*

Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында Қазақстанның білім беру жүйесін дамыту процестерінің басым бағыты ретінде педагогтердің үздіксіз кәсіби дамуының маңыздылығы атап өтілді. Бірқатар мәселелердің ішінде «мұғалімдердің сабақтарды, қызметтегі зерттеулерді зерделеу бойынша біліктілігінің жеткіліксіз деңгейі» проблемасы көрсетілген. Сабақты зерделеудің бір түрі – «Lesson Study».

Lesson Study-педагогикалық практиканы жетілдіруге ықпал ететін педагогикалық проблемаларды, сабақта оқыту проблемаларын шешудің ерекше нысаны болып табылатын педагогикалық тәсіл. Lesson Study тәсілінің негізгі бағыты мұғалімдердің ынтымақтастығы, тәжірибе алмасу және сабақтарды бірлесіп жоспарлау және талдау арқылы оқу тәжірибесін жақсартуға бағытталған.

2012 жылдан бастап Қазақстандағы әрбір бесінші мұғалім деңгейлік курстарда оқытылды, олардың курстан кейінгі қолдауы Lesson Study негізінде жүзеге асырылады. Алайда мектепте оқу-әдістемелік жұмыс аясында ашық сабақтар өткізу форматы басым. Мұғалімді аттестаттау барысында ашық сабақ аяқталғаннан кейін институционалды түрде белгіленген «сабақты бақылау парағы» толтырылады, «Lesson Study» тәсілі және оған сәйкес бақылау нысандары мұндай мәртебеге ие болмайды.

Бұл зерттеуде мұғалімнің кәсіби дамуын қамтамасыз ететін құрал ретінде «Lesson Study» тәсілін институционализациялау қажеттілігі негізделген. «Lesson Study (Сабақты зерттеу) тәсілін іске асыру бойынша мұғалімдерге арналған нұсқаулық» оқу-әдістемелік құралында ұсынылған талдау негізінде Қазақстанда «ашық сабақтарды» өткізу әдістемесіне және Жапонияда «Lesson Study» тәсілін іске асыру әдістемесіне салыстырмалы талдау жүргізілді.

*Кілт сөздер:* оқу-әдістемелік жұмыс, ашық сабақ, сабақты зерттеу, «Lesson Study» тәсілі, кәсіби даму, іс-әрекеттегі зерттеу, білім беру сапасы

**Кіріспе.** Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған Тұжырымдамасында Қазақстанның білім беру жүйесін дамыту процестерінің басым бағыты ретінде педагогтердің үздіксіз кәсіби дамуының маңыздылығы атап көрсетілген.

2019 жылы қабылданған «Педагог мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының Заңы педагогтар үшін қолайлы жағдайлар жасау және олардың кәсіби өсуін ынталандыру жөніндегі жүйелі шаралар кешенін іске асыруға мүмкіндік берді. 2020 жылдан бастап мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беру педагогтерінің еңбекақысы екі есеге артты. Мамандықтың беделі артып, еңбек жағдайлары жақсарып, педагогтердің құқықтары мен мүмкіндіктері кеңейтілді.

Сонымен қатар, мұғалімдерді даярлау жүйесінің міндеттері орта білім берудің жаңартылған мазмұнын енгізу кезеңінде айтарлықтай түзетуден өтті. Осы кезеңде орта білім беру мазмұны, мектеп пәндерін оқыту әдістемесі, пәндердің пәндік мазмұны, АКТ құзыреттілігі мәселелерінде мұғалімдерді даярлаудағы елеулі олқылықтар айқын болды. Бірқатар мәселелердің ішінде «мұғалімдерінің сабақтарды зерттеу, іс-әрекеттегі зерттеулер бойынша біліктілігінің жеткіліксіз деңгейін» ерекше атап өтуге болады [1]. Сабақты зерттеудің осындай формаларының бірі – «Lesson Study».

«Lesson Study» – педагогикалық практиканы жетілдіруге ықпал ететін педагогикалық проблемаларды, сабақта оқыту проблемаларын шешудің ерекше нысаны болып табылатын педагогикалық тәсіл. Жапонияда 19 ғасырдың 70-ші жылдарында құрылған, Батыста қолданылатын «іс-әрекеттегі зерттеу» тәсілінен шамамен 70 жыл бұрын, Lesson Study бүгінгі

күні білім беру сапасы мен мұғалімдердің кәсіби өсуін арттырудың өзекті құралы болып қала береді. Lesson Study тәсілінің негізгі бағыты мұғалімдердің ынтымақтастығы, тәжірибе алмасу және сабақтарды бірлесіп жоспарлау және талдау арқылы оқу тәжірибесін жақсарту болып табылады.

2012 жылы Қазақстанда Кембридж университетінің білім беру факультетінің әріптестерімен бірлесіп «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығының мамандары әзірлеген бағдарламалар бойынша жалпы білім беретін мектептердің педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстары басталды. 2012 жылдан бастап деңгейлік курстарда Республиканың 70 мыңнан астам педагогі, Қазақстанның әрбір бесінші мұғалімі оқудан өтті [2].

Бір қызығы, сертификатталған мұғалімдерді курстан кейінгі сүйемелдеу бүгінде «Сабақты зерттеу», «іс-әрекеттегі зерттеулер» негізінде құрылады. Әрине, Қазақстан 2024 жылы ТМД елдері арасында бірінші болып Дүниежүзілік сабақтарды зерттеу қауымдастығын (World Association of Lesson Studies - WALs-2024) өткізді.

WALS-2024 халықаралық конференциясы Қазақстанның Астанасында әлемнің 30-ға жуық елінен танымал сарапшыларды, ғалымдарды, педагог-практиктерді жинады. Конференцияның негізгі идеясы: «Сабақты зерттеу: жақсы оқуға ұмтылу».

WALS-2024 конференциясында білім беру саласындағы оқу мен оқытудағы жаңалықтар талқыланды. Мұғалімдер арасындағы ынтымақтастыққа, тәжірибе алмасуға және мұғалімдердің кәсіби өсуі үшін қолдау ортасын құруға баса назар аударылды [3].

Lesson Study-дің мұғалімнің кәсіби тәжірибесін дамыту мен жетілдірудің заманауи платформасы ретіндегі өзектілігі барған сайын маңызды бола түсетіні атап өтілді. Қазақстанның білім беру мекемелеріне «Lesson Study» әдіснамасын одан әрі дамыту және енгізу туралы шешім қабылданды.

Алайда, педагогтардың қызметтегі сабақтарды, зерттеулерді зерделеу бойынша біліктілік деңгейінің жеткіліксіздігі жоғарыда атап өтілді. Бүгінде мұғалімнің кәсіби дамуының негізгі векторы біліктілікті арттыру курстары болып табылады. М.П. Кушнир, С.В. Токмянина және О.С. Уколова 2023-2024 оқу жылында жүргізген зерттеулерге сәйкес, сауалнамаға қатысқан мұғалімдердің 66,8%-і зерттеу тәсілдерімен біліктілікті арттыру курстарында (қалғандары мектептердегі семинарларда) танысқан. 71,8% өздерінің кәсіби дамуының мақсатын біліктілікті арттыру курстарында оқығанда және 10,8% әкімшіліктің қолдауымен анықтады - деп санайды [4].

Біздің ойымызша, мұның бір себебі – бүгінгі таңда мектепте оқу-әдістемелік жұмыс аясында «Lesson Study» сыртқы ұқсас «ашық сабақтарды» өткізу форматы басым келеді. Шынында да, мұғалімді аттестаттау барысында ашық сабақ аяқталғаннан кейін институционалды түрде белгіленген «Сабақты бақылау парағы» [5] толтырылады, «Lesson Study» тәсілі және оған сәйкес бақылау нысандары мұндай мәртебеге ие болмайды. Бұл қазақстандық мұғалімнің кәсіби дамуы үшін белгіленген шешімді өзектендіреді. Бұл зерттеуде біз мұғалімнің кәсіби дамуын қамтамасыз ететін құрал ретінде «Lesson Study» тәсілін институционализациялау қажеттілігін негіздеу мақсатын көздейміз.

### **Әдістер мен материалдар.**

1. «Ашық сабақ» өткізу әдістемесі мен «Lesson Study» тәсілін іске асыру әдістемесін салыстырмалы талдау нәтижелері жүргізілді:

#### **1.1 Ашық сабақ**

*Ашық сабақ* – бұл мұғалімнің әріптестерінің, әкімшіліктің, ата-аналардың және т.б. қатысуымен мұғалімнің оқу мақсаттарына жету үшін оқушылармен жұмыс жасауда қолданатын педагогикалық дағдыларын, әдістерін (тәсілдерін) көрсету мақсатында өткізетін сабақ.

*Ашық сабақтар* – мектепте оқу-әдістемелік жұмысты ұйымдастырудың маңызды нысандарының бірі [6]. Ашық сабақта мұғалім әріптестеріне өзінің оң немесе инновациялық тәжірибесін, әдістемелік идеяны іске асыруды, оқытудың белгілі бір әдістемелік әдісін немесе тәсілін қолдануды көрсетеді. Бұл тұрғыда ашық сабақ — жағымды және инновациялық

тәжірибені таратудың құралы. Ескі әдіспен жұмыс істейтін мұғалімнің сабағы әріптестердің педагогикалық тәжірибесін байыту көзі бола алмайды.

Ашық сабақ барысында қатысушылардың назары мұғалімге және оның әдістеріне, сондай-ақ оқушылардың сабаққа қалай жауап беретініне аударылады. Сабақтан кейін ашық сабақтың барысы мен нәтижелері талқыланады, онда ересектер сұрақтар қоя алады, мұғалімге болашаққа өз пікірлері мен тілектерін бере алады.

Қатысқан әріптестердің ашық сабақты талдауы міндетті емес. Ғылыми-практикалық конференциялар аясында өткізілген ашық сабақтарды талдауға қатысу мұғалімнің өзі үшін де міндетті емес. Егер әдістемелік жұмыстың немесе ғылыми-әдістемелік семинардың жоспарында талдау жоспарланса (мысалы, жас мұғалімдерді сабақты талдауға үйрету туралы айтатын болсақ), алдымен бұл сөз мұғалімге – сабақ авторына беріледі. Ол әдістемелік мақсатқа ұқсайды, оған жету үшін жұмыстың сипаттамасын береді. Оның сөзінде сұрақтарға келесі жауаптар болуы керек: ашық сабақтың әдістемелік мақсатына қол жеткізілді ме, оқу-тәрбие процесінің міндеттері орындалды ма?– деген секілді. Сабаққа қатысушылар сабақты әдістемелік мақсатқа жету тұрғысынан да бағалайды. Бақылау мақсатында оқыған сабақтарды талдаудан айырмашылығы, мұнда ең бастысы — пікір алмасу, пікірталастар, даулар және т.б. [7].

### 1.2 «Lesson Study» (сабақты зерттеу)

«*Lesson Study*» (сабақты зерттеу) – бұл сабақты жақсарту мақсатында бақылауды, сабақ барысында алынған деректерді талқылауды қамтитын оқу процесін тереңірек талдау және зерттеу. Сабақтың күшті және әлсіз жақтарын анықтау, оқу процесін қалай жақсартуға болатынын түсіну және оның тиімділігін арттыру мақсатында ұйымдастырылады. Оқу үдерісінде басты назар тек мұғалімге ғана емес, оқушылардың өзара әрекеттесуіне, оқыту әдістеріне және нәтижелеріне бағытталған. Сонымен қатар бұл әдіс жақсартуды қажет ететін нақты аспектілерді анықтауға мүмкіндік береді және оқушылардың материалды қалай қабылдайтынын және бір-бірімен қалай әрекеттесетінін жақсы түсінуге көмектеседі.

«*Lesson Study*» - бұл сабақтарды бірлесіп жоспарлауға, өткізуге және талдауға бағытталған мұғалімдердің кәсіби даму әдісі. Бұл тәсіл мұғалімдерге топ болып жұмыс істеуге, тәжірибе алмасуға және педагогикалық тәжірибелерін жақсартуға мүмкіндік береді. «*Lesson Study*» әдісінің негізгі дәйекті кезеңдер:

- бірлескен жоспарлау: мұғалімдер сабақта өткізілетін сабақ жоспарын жасау үшін жиналады. Олар сабақтың мақсаттарын, мазмұнын және оқыту әдістерін талқылайды;
- сабақты өткізу: мұғалімдердің бірі сабақ өткізеді, ал басқалары процесті бақылайды. Бақылаушылар оқушылардың әртүрлі оқыту әдістеріне қалай жауап беретіні туралы жазбалар жасай алады;
- талдау және талқылау: сабақтан кейін топ не жұмыс істегенін және не істемегенін талқылау үшін жиналады. Бұл талқылау сабақтың күшті және әлсіз жақтарын анықтауға көмектеседі және мұғалімдерге бір-бірінен үйренуге мүмкіндік береді;
- түзету және қайталау: сабақты талдау негізінде мұғалімдер жоспарға өзгерістер енгізіп, оның сапасын жақсарту үшін сабақты қайталай алады;
- құжаттама және тарату: «*Lesson Study*» нәтижелерін құжаттауға және басқа мұғалімдерге таратуға болады, бұл табысты тәжірибелерді кеңінен енгізуге ықпал етеді [8].

Бұл әдіс мұғалімдер арасында кәсіби қоғамдастықтың дамуына ықпал етеді және білім сапасын жақсартады, өйткені ол нақты сыныптық жағдайларға және оқушылармен қарым-қатынасқа баса назар аударады.

«*Lesson Study*» (Сабақты зерттеу) тәсілін іске асыру бойынша мұғалімдерге арналған нұсқаулық" оқу-әдістемелік құралында ұсынылған талдау негізінде Қазақстанда «ашық сабақтарды» өткізу әдістемесіне және Жапонияда Lesson Study тәсілін іске асыру әдістемесіне салыстырмалы талдау жүргізілді [9].

### 2. Мұғалімдер сауалнамасы

2025 жылғы ақпанда «Өрлеу» БАҰО» АҚ Қарағанды облысы бойынша филиалының біліктілікті арттыру курстарының тыңдаушылары арасынан ашық сабақтардың дәстүрлі рәсімімен салыстырғанда Lesson Study әдісін пайдаланудың ауқымы қандай екенін анықтау мақсатында анонимді сауалнама жүргізілді. Сондай-ақ, бізді ашық сабақтарды өткізу әдістемесімен салыстырғанда мұғалімдердің Lesson Study әдістемесіне көзқарасы қызықтырды. Сауалнамаға қатысушыларға жабық және ашық жауаптар ұсынылды. Сауалнамаға 174 респонденттер қатысты, сауалнама анонимді өтті.

### ***Нәтижелер және оларды талқылау.***

1 «Ашық сабақ» әдістемесін және «Lesson Study» іске асыру әдістемесін салыстырмалы талдау:

«Lesson Study» процесінің ерекшеліктері «ашық сабақты» өткізудің заманауи нысаны ретінде «зерттеу сабағы» бір қараған кезде Қазақстан мұғалімдері өткізетін «ашық сабаққа» ұқсас.

Алайда, Қазақстанда «ашық» сабақтар өткізу және Жапонияда «Lesson Study» тәсілін іске асыру әдістемелерінің ұқсастықтары да, бірқатар елеулі айырмашылықтары да бар. «Lesson Study» тәсілін жүзеге асыра отырып, Жапонияда бір мұғалім шамамен бір ай ішінде ол зерттеуді жүргізудің сабақ жоспарын құру мен өткізу үшін өз еркімен жауапкершілікті өз мойнына алады. Қазақстанда әдетте аттестаттау алдында «ашық сабақ» өткізуді өз еркімен жоспарлаған мұғалім де жеке сабақ жоспарын жасайды. Жапонияда мұғалім өзінің сабақ жоспарын сол сыныпта немесе сол тақырыпта сабақ беретін мұғалімдер жиналатын отырыста талқылау үшін ұсынады. Талқылаудан кейін «Lesson Study» тобының мұғалімі сабақ жоспарына өзгерістер енгізеді және талқыланған және түзетілген сабақ жоспарына сәйкес зерттеу сабағын өткізеді.

Қазақстанда мұғалім (кейде) сабақ жоспарын мектеп басшылығының өкілімен немесе өзі үшін пікірі беделді әріптесімен талқылайды. Осылайша, «Lesson Study»-де сабаққа қатысатын ересектердің әрқайсысы сабақта не, қандай ретпен, қандай мақсатта болатынын біледі. Дәстүрлі «ашық сабақта» білімді мұғалімдердің саны (кейде) олардың қатысушыларының 1-2 адамын құрайды. Әрі қарай, «Lesson Study»-де бақылау кезінде сабаққа қатысқандардың назары мұғалімге емес, оқушыларға бағытталған және мұғалімдер белгілі бір оқушыларды бөліп, бақылай алады. Бұл дәстүрлі «ашық» сабақ пен «Lesson study «зерттеу сабағы» арасындағы түбегейлі айырмашылық.

Дәстүрлі «ашық сабақта» бақылаушылардың назары бірінші кезекте мұғалімге, содан кейін ғана оқушыларға аударылады. Сабақтың сценарийін «білмейтін» мұғалім үшін негізгі ақпаратты тандау және бекіту өте түсінікті қиындық тудырады. Осылайша, «Lesson Study»-де сабақтан кейін оның нәтижелерін талқылау барысында оқушылардың бақылау нәтижелерімен алмасу мұғалімге көптеген қосымша ақпарат алуға мүмкіндік береді. Қазақстанда сабақ барысында бақылаушылар «болжам жасайды», ал талқылау барысында мұғалімнің «ашық сабақтың» оқу мақсаттарына жету жөніндегі шынайы ниеттері туралы «біледі». Зерттелетін оқушы туралы қажетті ақпарат әрдайым жазыла бермейді.

Осылайша, Қазақстанда «ашық сабақтарды» өткізу әдістемесін және Жапонияда Lesson Study тәсілін іске асыру әдістемесін салыстырмалы талдау «Lesson Study50» тәсілін іске асыру әдістемесімен салыстырғанда ашық сабақтарды өткізудің дәстүрлі әдістемесінің салыстырмалы түрде төмен тиімділігін анықтауға мүмкіндік берді. Қазақстанда «ашық сабақтарды» өткізу әдістемесін және Жапонияда «Lesson Study» тәсілін іске асыру әдістемесін салыстырмалы талдау нәтижелері 1-кестеде көрсетілген.

1-кесте. «Ашық сабақ» өткізу әдістемесі мен «Lesson Study» тәсілін іске асыру әдістемесін салыстырмалы талдау нәтижелері

|                                | Қазақстан                                                                                                                                                                                       | Жапония                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Жылына бір рет                 | "Ашық" сабақ міндетті түрде                                                                                                                                                                     | Lesson Study міндетті түрде                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Мектепті жоспарлаудағы көрініс | ашық сабақты өткізу күні (циклограммасы, кезеңі)                                                                                                                                                | – Lesson Study әдістемесінің кезеңдеріне сәйкес іс-шараларды көрсететін күндер;<br>– сабақты жоспарлау бойынша мұғалімдер тобының жиналысы;<br>– Lesson Study тобының сабақты өткізуі/бақылауы;<br>сабақтан кейінгі мұғалімдер тобының кеңесі                                                                                                 |
| Lesson Study мұғалімдер тобы   | жоқ                                                                                                                                                                                             | – Lesson Study үшін тақырыпты таңдау іс-шаралар күндерін анықтау                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Lesson Study қатысу            | ерікті                                                                                                                                                                                          | міндетті түрде                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Ашық сабақты бақылау           | сабақты сабағы жоқ мұғалімдер бақылайды                                                                                                                                                         | – сабақ өткізілетін сынып оқушыларынан басқа барлық сабақтар тоқтатылады, оқушылар үйге қайтады; барлық мұғалімдер сабақты бақылайды                                                                                                                                                                                                          |
| Бақылау мақсаты                | мұғалімге пікір                                                                                                                                                                                 | – оқушылардың реакциясы мен оқу қызметі туралы ақпарат жинау;<br>– мектеп мұғалімдеріне оқытудың жаңа әдісін қолдану бойынша ұсыныстар;<br>мұғалімге шолу                                                                                                                                                                                     |
| Сабақтан кейінгі талқылау      | тек мұғаліммен жеке-дара талқылау                                                                                                                                                               | – талқылау;<br>– 4-6 адамнан тұратын мұғалімдер тобымен сабақ қорытындысы;<br>топтарды талқылау нәтижелері                                                                                                                                                                                                                                    |
| Фокус бақылау және талқылау    | мұғалімнің қызметі                                                                                                                                                                              | – оқушылардың реакциясы және оқу қызметі;<br>– сол сыныптағы келесі сабақты, басқа сыныптағы ұқсас сабақты қалай жақсартуға болатындығы туралы ойлау<br>– «тараптан» ғылыми жетекшісі сабаққа қатысады және мұғалімдердің пікірталастарын қорытындылайды, оқыту тобын оқыту мен оқытуды жетілдіру бойынша ұсыныстар береді-телей Lesson Study |
| Ғылыми жетекші                 | Ғылыми жетекші әдіскер немесе «сырттан» жаттықтырушы сабаққа қатысады және мұғалімдердің талқылауын қорытындылайды, сабақ өткізген мұғалімге оқу мен оқытуды жетілдіру бойынша ұсыныстар береді | «сырттан» ғылыми жетекшісі сабаққа қатысады және мұғалімдердің пікірталастарын қорытындылайды, Lesson Study мұғалімдер тобына оқу мен оқытуды жетілдіру бойынша ұсыныстар береді                                                                                                                                                              |

Дереккөз: автор дайындаған.

2. Пайдалану ауқымы және мұғалімдердің Lesson Study әдісіне қатынасы:

2022-2025 жылдар аралығында 174 мұғалімнің 160-ы (92%) ашық сабақ өткізді. Оларды өткізгендердің ішінен ашық сабақты 65 (40,6%) аттестаттау шеңберінде, 95 (59,4%) түрлі семинарларда өткізді. Сонымен қатар «Сіз Lesson Study зерттеу сабағына қатыстыңыз ба?» деген сұраққа 107 (61,5%) оң, 67 (38,5%) теріс жауап берді.

Осылайша, Lesson Study сабақ – зерттеу форматы ашық сабақ өткізу форматынан едәуір төмен, бұл күтілетін нәтиже. Соңғысының институционалдық мәртебесі оның инерциялық сипатын – кеңестік педагогиканың «жалғастырушы» дәстүрін күшейтеді.

Одан әрі, «Сіз жұмыс істейтін мектепте Lesson Study мұғалімдерінің тобы бар ма?» деген сұраққа 103 (59,2%) оң, 71 (40,8%) теріс жауап берді. Соңғы Lesson Study зерттеу сабағында олар (мұғалімдер, бақылаушылар) өз рөлдерін 94 (54%) белгіледі, қалған 80 (46,0%) респондент өздерін «қатыспаған» деп атады.

Сонымен, бірінші жуықтаған кезде респонденттердің кемінде жартысы таныс және Lesson Study зерттеу сабағына қатысу тәжірибесі бар екенін айтуға болады. Алайда, жауап беруде 43 (24,7%) зерттеу сабағын өткізген кезде мұғалімнің рөлін атқарғаны, ал 27 (15,5%) А, 12 оқушыларын (6,9%) В және 12 оқушыларын (6,9%) оқушы С бақылаушы екендігі алаңдатады. Егер мұғалімдердің, А бақылаушыларының, В бақылаушыларының және С бақылаушыларының саны бір-біріне сәйкес немесе шамалы ерекшеленетін болса, мұғалімнің рөлі артады, ал А және С бақылаушыларының рөлі одан да аз болады деген сұрақ туындайды.

«Сіздің ойыңызша, Lesson Study зерттеу сабағының пайдасына ашық сабақ форматынан бас тарту керек пе?» деген ашық сұраққа жауаптардың бірі облыс мектептерінде Lesson Study форматы қаншалықты дұрыс пайдаланылатынына күмәнді... педагогтердің бәрі де бұл жұмысты дұрыс түсінбейді және жүргізе бермейді, себебі бәрі де сапалы оқытудан өте алмады және бұл үшін уақыт қажет». Жалпы алғанда:

- 32 (18,4%) Lesson Study зерттеу сабағының пайдасына ашық сабақ форматынан бас тарту керек деген пікірмен келісті: «пайдасы бар», «тиімдірек», «мұғалімдердің бір-бірінен оқу және кәсіби деңгейін көтеру мүмкіндігі бар», «өте пайдалы балаларды қолдау», «иә, себебі сабақ ашық шоу сияқты» және т.б.;

- 39 (22,4%) қарсы жауап берді: «уақытты ысырап ету», «бас тартудың қажеті жоқ», «ашық сабақ – тәжірибе алмасудың өте жақсы түрі», «ашық сабақ тиімді», «сабақ-зерттеу жүргізуде және талдауда және дайындауда күрделі», «ашық сабақ форматы қалу керек, өйткені белсенді тиімді оқыту әдістерімен бөлісу керек» және т.с.с.;

- 13 (7,5%) екі форматты да «екі форматтағы ашық сабақты және қолданған орынды», «50-50», «ашық сабақ та, зерттеу сабағы да мұғалімнің тәжірибесі үшін маңызды», «жоқ, ашық сабақтан бас тарту қажет емес, Лессон стади күнделікті сабақ барысында да, ашық сабақ барысында да көрініс табады, «Ал аттесттациядан қалай өтуге болады, онда?», «ашық сабақ форматынан Lesson Study пайдасына толығымен бас тартудың қажеті жоқ, екі форматтың мақсаттары әртүрлі болғандықтан және бір-бірін толықтыра алатындықтан» және т.б.;

- 90 (51,7%) немесе сұрақты жауапсыз қалдырды, немесе жауап беруге қиналды: «Маған бұл бағыт таныс емес», «Қиын болады», «Жауап беруге қиналамын!», «Қатысқан жоқпын», «Тәжірибеде қолданған жоқпын» және т.б.

**Қорытынды.** Сауалнамаға қатысқан барлық мұғалімдердің аттестаттау кезеңінде де, оқу-әдістемелік семинарларға қатысу кезінде де ашық сабақтар өткізу тәжірибесі бар. Сауалнамаға қатысқандардың жартысынан астамы ашық сабақтарды өткізу форматын сақтау керек - деп санайды, өйткені бұл кәсіби тәжірибе алмасу тәсілі және аттестаттаудың институционалдық шарты. Ашық сабақтарды өткізу рәсімінен бас тартқандар аз.

Хабардарлығына қарамастан, Lesson Study зерттеу сабағының тиімділігін қабылдайтын және түсінетін педагогтердің үлесі салыстырмалы түрде аз. Сонымен қатар, сұралғандардың ішіндегі мұғалімдердің жартысынан көбі Lesson Study, оның ерекшеліктері мен мүмкіндіктері туралы түсінікке ие емес.

Осылайша, «Lesson Study» зерттеу сабағы мұғалімдер арасындағы тығыз ынтымақтастықты көздейтініне және ашық сабақ форматымен салыстырғанда педагогикалық практика мәселелерін шешуде неғұрлым тиімді құрал болып табылатынына қарамастан, ашық сабақ институционалдық мәртебеге ие бола отырып, сауалнама жүргізілген мұғалімдердің кәсіби дамуында жеткілікті берік ұстанымын сақтайды.

Мектептегі оқу-әдістемелік жұмыстың мүмкін, бірақ «міндетті емес» атрибуты ретінде «Lesson Study» зерттеу сабағына көзқарас жалпы мұғалімнің кәсіби дамуын айтарлықтай тежейді. Ашық сабақтарды өткізу рәсімінің сақталуы «Lesson Study» зерттеу сабақтарымен қатар мұғалімдерге жүктемені екі есе арттырады - деп сенеміз: бұл екі рәсім де оларды дайындау мен өткізуге айтарлықтай уақыт пен күш салуды талап етеді.

### ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- 1 Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 249 қаулысы. Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы [Электрондық ресурс]. – URL: <https://adilet.zan.kz/> (жүгінген күні 27.12.2024 ж.)
- 2 Тыныбаева М. Меняется мир – меняемся мы // Казахстанская правда. 27 желтоқсан 2018 ж. [Электрондық ресурс]. – URL: <https://www.kazpravda.kz/fresh/view/menyaetsya-mir--menyaemsysya-mi1> (жүгінген күні 27.12.2024 ж.)
- 3 Алипинова М. Открытым уроком страны стала главная конференция World Association of Lesson Studies // Казахстанская правда. 3 қазан 2024 ж. [Электрондық ресурс]. – URL: <https://kazpravda.kz/n/otkrytym-urokom-strany-stala-glavnaya-konferentsiya-world-association-of-lesson-studies/> (жүгінген күні 27.12.2024 ж.)
- 4 Кушнир М.П., Токмянина С.В., Уколова О.С. Исследование учителем педагогической практики в процессе посткурсовой поддержки // Вестник Карагандинского университета. Серия «Педагогика». – 2024. – №3(115). – С.178-191 [Электронный ресурс]. – URL: <https://rep.ksu.kz/handle/data/19372> (жүгінген күні 10.02.2025 ж.)
- 5 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 18 қазандағы № 500 бұйрығы. Педагогтерді аттестаттаудан өткізу қағидалары мен шарттарын бекіту туралы [Электрондық ресурс]. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600013317> (жүгінген күні 27.12.2024ж.)
- 6 Папуша Е. Н., Садовникова В. Н. Методическая работа в школе: новый формат // Образование и воспитание дошкольников, школьников, молодежи: теория и практика. – 2022. – №2. – С.144-152 [Электронный ресурс]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodicheskaya-rabota-v-shkole-novyy-format-1> (жүгінген күні 27.12.2024ж.)
- 7 Открытый урок как форма организации методической работы// Infolesson.kz. [Электронный ресурс]. – URL: <https://infolesson.kz/statya-na-temu-otkritiy-urok-kak-forma-organizacii-metodicheskoy-raboti-2119354.html> (жүгінген күні 27.12.2024ж.)
- 8 Dudley, P. Lesson Study: a handbook. – 2011. – 19 с. [Электронный ресурс]. – URL: <https://lessonstudy.co.uk/wp-content/uploads/2012/03/new-handbook-revisedMay14.pdf> (жүгінген күні 27.12.2024ж.)
- 9 Чичибу Т., Хэйзел Д. Тоит Л., Тулепбаева А. Руководство для учителей по реализации подхода Lesson Study (исследование урока). – Астана: Центр педагогического мастерства АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2013. – 39 с.

### REFERENCES

- 1 Qazaqstan Respublikasy Ukimetinin 2023 zhylygy 28 nauryzdagy 249 kaulysy (2023, March 28). Qazaqstan Respublikasynda mektepke deiingi orta tekhnikalyy zhane kasiptik bilim berudi damytudyn 2023 2029 zhyldarga arналган tuzhyrymdamasy [Government Resolution No. 249: Concept for the development of pre-school, secondary, technical, and vocational education in Kazakhstan for 2023–2029] [Electronic resource]. – URL: <https://adilet.zan.kz/> [in Kazakh]
- 2 Tynybaeva, M. (2018). Menyaetsia mir — meniaemsia my [The world is changing — we are changing]. *Kazakhstanskaya pravda [Kazakhstan truth]*. December 27 [Electronic resource]. – URL: <https://www.kazpravda.kz/fresh/view/menyaetsya-mir--menyaemsysya-mi1> [in Russian]
- 3 Alipinova, M. (2024). Otkrytym urokom strany stala glavnaia konferentsiia World Association of Lesson Studies [The main conference of the World Association of Lesson Studies became the open lesson of the country]. *Kazakhstanskaya pravda [Kazakhstan truth]*. October 3 [Electronic resource]. – URL: <https://kazpravda.kz/n/otkrytym-urokom-strany-stala-glavnaya-konferentsiya-world-association-of-lesson-studies/> [in Russian]
- 4 Kushnir, M.P., Tokmyanina, S.V., Ukolova, O.S. (2024). Issledovanie uchitelem pedagogicheskoy praktiki v processe postkursovoj podderzhki [Research of teaching practice by a teacher during post-course support]. *Vestnik Karagandinskogo universiteta, Seriya «Pedagogika»*

[*Bulletin of Karaganda University. Series "Pedagogy"*], Vol. 29, No. 3(115), 178-191. [Electronic resource]. – URL: <https://rep.ksu.kz/handle/data/19372> [in Russian]

5 Qazaqstan Respublikasy Bilim zhane gylm ministrinin 2016 zhylgy 18 qazandagy 500 buirygy. [Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan Order No. 500]. (2016, October 18) Pedagogterdi attestattaudan otkizu qagidalary men sharttaryn bekitu turaly [On approving the rules and conditions for the certification of teachers] [Electronic resource]. – URL: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600013317> [in Kazakh]

6 Papusha, E. N., & Sadovnikova, V. N. (2022). Metodicheskaya rabota v shkole: novyy format. [Methodological work in school: new format]. *Obrazovanie i vospitanie doshkolnikov, shkolnikov, molodezhi: teoriya i praktika* [Education and upbringing of preschoolers, schoolchildren, and youth: Theory and practice], №2, 144-152 [Electronic resource]. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodicheskaya-rabota-v-shkole-novyy-format-1> [in Russian]

7 Otkrytyj urok kak forma organizacii metodicheskoy raboty. Infolesson.kz. [Open lesson as a form of organizing methodological work. Infolesson.kz] [Electronic resource]. – URL: <https://infolesson.kz/statya-na-temu-otkritiy-urok-kak-forma-organizacii-metodicheskoy-raboti-2119354.html> [in Russian]

8 Dudley, P. (2011). *Lesson study: A handbook* [Electronic resource]. – URL: <https://lessonstudy.co.uk/wp-content/uploads/2012/03/new-handbook-revisedMay14.pdf>

9 Chichibu, T., Hazel, D. T., & Tulepbayeva, A. (2013). Rukovodstvo dlya uchiteley po realizatsii podkhoda Lesson Study (issledovanie uroka) [A guide for teachers on implementing the lesson study approach]. Astana: Tsentr pedagogicheskogo masterstva AOO «Nazarbaev Intellektualnye shkoly» [Center for Pedagogical Excellence, Nazarbayev Intellectual Schools], 39 p.

Мамерханова Ж.М.<sup>1</sup>, \*Разбекова З.К.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> ЧУ «Академия «Bolashaq»

<sup>2</sup> Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» Институт профессионального развития по Карагандинской области  
<sup>1,2</sup> г. Караганда, Казахстан

## К ВОПРОСУ О РЕАЛИЗАЦИИ ПОДХОДА «LESSON STUDY» В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

### Аннотация

В Концепции развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023-2029 годы подчеркнута важность непрерывного профессионального развития педагогов как приоритетного направления процессов развития системы образования Казахстана. Среди ряда вопросов обозначена проблема "недостаточный уровень квалификации учителей по изучению уроков, исследований в деятельности". Одной из форм изучения урока является "Lesson Study".

Lesson Study - педагогический подход, являющийся особой формой решения педагогических проблем, проблем обучения на уроке, способствующий совершенствованию педагогической практики. Основное внимание в подходе Lesson Study уделяется улучшению опыта обучения за счёт сотрудничества учителей, обмена опытом и совместного планирования и анализа уроков.

С 2012 года на уровнях курсов прошли обучение каждый пятый учитель Казахстана, их сопровождение после курсов строится на основе Lesson Study. Однако в школе в рамках учебно-методической работы преобладает формат проведения открытых уроков. В ходе аттестации учителя по окончании открытого урока заполняется институционально установленный "Лист наблюдения урока", подход "Lesson Study" и соответствующие ему формы наблюдения такого статуса не имеют.

В настоящем исследовании обоснована необходимость институционализации подхода "Lesson Study" как инструмента, обеспечивающего профессиональное развитие учителя. Проведён сопоставительный анализ методики проведения «открытых уроков» в Казахстане и методики реализации подхода "Lesson Study" в Японии на основе анализа, представленного в учебно-методическом пособии «Руководство для учителей по реализации подхода "Lesson Study" (исследование урока)».

**Ключевые слова:** учебно-методическая работа, открытый урок, урок-исследование, подход «Lesson Study», профессиональное развитие, исследование действия, качество образования

Mamerkhanova Zh.M.<sup>1</sup>, \*Razbekova Z.K.<sup>2</sup>

<sup>1</sup> «Bolashaq» Academy PI»

<sup>2</sup> Branch of the JSC National Center for Professional Development «Orleu» Institute for Professional Development of the Karaganda Region

<sup>1,2</sup> Kazakhstan, Karaganda

## ON THE ISSUE OF IMPLEMENTATION OF THE 'LESSON STUDY' APPROACH IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

### *Annotation*

The Concept of development of preschool, secondary, technical and vocational education of the Republic of Kazakhstan for 2023-2029 emphasizes the importance of continuous professional development of teachers as a priority direction of the development of the education system of Kazakhstan. Among a number of issues, the problem of "insufficient qualification of teachers in studying lessons, research in activities" is identified. One of the forms of studying the lesson is the "Lesson Study".

Lesson Study is a pedagogical approach, which is a special form of solving pedagogical problems, problems of teaching in the classroom, contributing to the improvement of pedagogical practice. The Lesson Study approach focuses on improving the learning experience through teacher collaboration, sharing experiences, and collaborative lesson planning and analysis.

Since 2012, every fifth teacher in Kazakhstan has been trained in level courses; their post - course support is based on Lesson. However, the format of open lessons prevails in the school as part of educational and methodological work. During the teacher's certification, at the end of an open lesson, an institutionally established "Lesson Observation Sheet" is filled in, the "Lesson Study" approach and the corresponding forms of observation do not have such a status.

The present study substantiates the need to institutionalize the "Lesson Study" approach as a tool for ensuring the professional development of a teacher. A comparative analysis of the methodology for conducting "open lessons" in Kazakhstan and the methodology for implementing the "Lesson Study" approach in Japan is carried out based on the analysis presented in the teaching manual "Teacher's Guide to the implementation of the "Lesson Study" approach".

**Keywords:** educational and methodological work, open lesson, lesson-research, "Lesson Study" approach, professional development, action research, quality of education